

Considerații privind reluarea urmăririi penale

Considerations Regarding the Resumption of the Criminal Prosecution

Ionuț BAICEA¹

Rezumat: Prezentul articol abordează instituția reluării urmăririi penale atât dintr-o perspectivă teoretică, cât și dintr-o perspectivă practică. În pofida numeroaselor încercări de îmbunătățire a reglementării și de unificare a practicii judiciare, reluarea urmăririi penale continuă să reprezinte una dintre instituțiile procesual penale care implică numeroase probleme de aplicabilitate în activitatea organelor judiciare. Prezentul demers științific își propune să abordeze majoritatea acestor probleme și să se dovedească a fi un instrument util în identificarea unor soluții viabile, în acord cu exigențele pe care le implică înfăptuirea unui act de justiție calitativ.

Reluarea urmăririi penale este o instituție de drept procesual penal care nu trebuie să fie privită izolat, ci prin raportare la alte instituții de drept penal și procesual penal pe care le influențează, precum suspendarea urmăririi penale, prescripția răspunderii penale, dar și prin raportare la mai multe principii și reguli fundamentale ale procesului penal, precum principiul aflării adevărului, principiul securității raporturilor juridice sau principiul legalității.

Cuvinte-cheie: reluarea urmăririi penale; redeschiderea urmăririi penale; principiul aflării adevărului; principiul legalității; proces penal.

Abstract: This article addresses the resumption of criminal prosecution from both a theoretical and a practical perspective. Despite numerous attempts to improve the law and unify judicial practice, the resumption of criminal prosecution continues to represent one of the criminal procedural institutions that involve numerous problems of applicability in the activity of judicial bodies. The present scientific

¹ Auditor de justiție, anul II (e-mail: ionut.baicea@inm-lex.ro).

approach aims to address most of these problems and to prove to be a useful tool in identifying viable solutions, in accordance with the requirements of performing a qualitative act of justice.

The resumption of criminal prosecution is an institution of criminal procedural law that must not be viewed in isolation, but by referring to other criminal law and criminal procedural law institutions that it influences, such as the suspension of criminal prosecution, the prescription of criminal liability, but also by referring to several principles and fundamental rules of the criminal process, such as the principle of finding the truth, the principle of security of legal relations or the principle of legality.

Key-words: *resumption of criminal prosecution; reopening the criminal investigation; the principle of finding the truth; the principle of legality; penal trial.*

I. Elemente introductive

Reluarea urmăririi penale este o instituție procesual penală cu o bogată tradiție în sistemul de drept românesc. De-a lungul timpului, instituția analizată a generat multiple probleme de practică neunitară la nivelul organelor judiciare și ample dezbateri la nivel doctrinar. De asemenea, a suferit numeroase modificări legislative și a făcut obiectul multor decizii obligatorii pronunțate de ICCJ ori de CCR. Nu în ultimul rând, reglementarea aferentă reluării urmăririi penale a condus la pronunțarea de către CtEDO² a mai multor decizii de condamnare a statului român.

Cu toate acestea, reluarea urmăririi penale și-a păstrat neclintită rațiunea propriei existențe în peisajul legislativ. A fost definită în doctrină³ ca reprezentând instituția procesual penală cu ajutorul căreia se asigură desfășurarea procesului penal prin reactivarea cursului urmăririi penale, în cazurile prevăzute de lege. Prin reluarea urmăririi penale se asigură readucerea procesului penal pe linia de desfășurare normală.

² Cu titlu de exemplu, CtEDO, Hotărârea din 4 august 2005, Stoianova și Nedelcu împotriva României - 77517/01.

³ V. Dongoroz și alții, *Explicații teoretice ale Codului de Procedură Penală Român, Partea Specială*, Vol. II, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1976, p. 80.

În același sens, astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate⁴, procesul penal evoluează, de regulă, neîntrerupt, trecând dintr-o fază în alta, în ordinea cronologică a desfășurării acestora. Însă, activitatea procesuală nu este concepută ca o activitate ireversibilă, existând posibilitatea reînțoarcerii cauzei penale la etapele prin care a mai trecut.

II. Reglementare. Cazuri de reluare a urmăririi penale.

Reluarea urmăririi penale este reglementată în cadrul art. 332-335 C.proc.pen. În opinia mea, reglementarea instituției analizate este ușor deficitară, fiind susceptibilă de îmbunătățiri punctuale, existând anumite necorelări legislative pe care le voi analiza în secțiunile următoare.

Este limpede că o instituție complexă, precum reluarea urmăririi penale, nu poate fi analizată exclusiv prin raportare la prevederile legale anterior menționate. Justa aplicare a dispozițiilor privind reluarea urmăririi penale se poate realiza numai prin interpretarea lor corectă, utilizând mecanismele comune de interpretare în drept, în special principiul interpretării sistematice a normelor juridice, unele prin altele, acestea fiind în strânsă legătură.

În ceea ce privește ipotezele în care operează reluarea urmăririi penale, art. 332 C.proc.pen. distinge între următoarele cazuri:

- a) încetare a cauzei de suspendare;
- b) restituire a cauzei de către judecătorul de cameră preliminară;
- c) redeschidere a urmăririi penale.

În acord cu opiniile exprimate în doctrină⁵, apreciez că pe lângă cazurile de reluare enumerate și tratate unitar de legiuitor, putem identifica și alte cazuri, după cum urmează:

⁴ N.Volonciu, *Drept procesual penal*, Ed. didactică și pedagogică, București, 1972, p.299.

⁵ N. Volonciu (coord.), *Codul de procedură penală*, ediția a 3-a revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 947.

a) ipoteza respingerii de către instanța de judecată a unui acord de recunoaștere a vinovăției, trimitând cauza înapoi la parchet pentru continuarea urmăririi penale, conform art. 485 alin. (1) lit. b) C.proc.pen.;

b) ipoteza în care suspectul sau inculpatul formulează cerere de continuare a procesului penal, conform art. 18 și art. 319 C.proc.pen.

În încercarea de a urma cât mai fidel viziunea legiuitorului, cele două cazuri mai sus prezentate nu vor fi abordate distinct în cuprinsul prezentului studiu, însă, principiile și regulile de bază care guvernează reluarea urmăririi penale rămân valabile și în aceste ipoteze particulare de reluare a urmăririi penale.

III. Reluarea urmăririi penale după suspendare

Potrivit art. 333 C. proc. pen., reluarea urmăririi penale după suspendare are loc atunci când se constată de procuror ori de organul de cercetare penală, după caz, că a încetat cauza care a determinat suspendarea.

Cazurile de suspendare a urmăririi penale sunt prevăzute de art. 312 C.proc.pen., după cum urmează:

- în situația în care se constată printr-o expertiză medico-legală că suspectul sau inculpatul suferă de o boală gravă, care îl împiedică să ia parte la procesul penal;
- în situația în care există un impediment legal temporar pentru punerea în mișcare a acțiunii penale față de o persoană;
- pe perioada desfășurării procedurii de mediere.

Potrivit art. 313 alin. (4) C.proc.pen., organul de cercetare penală este obligat să verifice periodic, dar nu mai târziu de 3 luni de la data dispunerii suspendării, dacă mai subzistă cauza care a determinat suspendarea urmăririi penale.

Atunci când se constată că inculpatul nu mai suferă de boala gravă care l-a împiedicat să participe la proces, că nu mai există impedimentul legal temporar pentru punerea în mișcare a acțiunii penale ori că s-a încheiat procedura de mediere, procurorul va dispune reluarea urmăririi penale.

Observăm că pentru a se dispune suspendarea urmăririi penale pe motiv de boală, efectuarea unei expertize medico-legale este obligatorie. Din aceste considerente,

au fost autori⁶ care au apreciat că, pentru identitate de rațiune, se impune efectuarea unei astfel de expertize și în cazul reluării urmăririi penale. Din punctul meu de vedere, din moment ce art. 333 C.proc.pen. nu impune efectuarea unei expertize medico-legale, reluarea urmăririi penale după suspendarea pe caz de boală se poate dispune atunci când se constată însănătoșirea suspectului sau inculpatului, prin orice mijloc de probă, de regulă prin înscrisuri medicale⁷. Desigur, în acele cazuri medicale de o complexitate ridicată, se poate dispune efectuarea unei expertize medico-legale în vederea constatării însănătoșirii suspectului sau a inculpatului, însă, așa cum am precizat anterior, apreciez că dispunerea acestui procedeu probatoriu nu este obligatorie.

Potrivit art. 312 C.proc.pen., numai procurorul poate dispune asupra suspendării urmăririi penale. În mod simetric, conform art. 333 C.proc.pen., numai procurorul are competența funcțională de a reveni asupra acestei măsuri, dispunând reluarea urmăririi penale.

Potrivit art. 313 alin. (2) C.proc.pen., ordonanța de suspendare a urmăririi penale se comunică părților și subiecților procesuali principali. În mod simetric, în pofida unei omisiuni legislative, și ordonanța prin care procurorul dispune asupra reluării urmăririi penale trebuie comunicată părților și subiecților procesuali principali.

De regulă, reluarea urmăririi penale intervine atunci când urmărirea penală a fost finalizată într-un sens sau altul, prin dispunerea unei soluții de clasare, de renunțare la urmărirea penală ori de trimitere în judecată (reluarea prin redeschidere ori prin restituirea cauzei de către judecătorul de cameră preliminară). În cazul analizat, al reluării după suspendare, faza urmăririi penale nu este finalizată, organele de urmărire penală nefiind dezinvestite de soluționarea cauzei. Așadar, prin reluarea urmăririi penale după suspendare, astfel cum s-a arătat în doctrină⁸, nu se provoacă reînvestirea organelor judiciare, ci doar repunerea cauzei pe rol.

⁶ Gh. Mateuț, „Observații în legătură cu limitele și cazurile de reluare a urmăririi penale”, 1997, *Dreptul*, nr. 10, p.63.

⁷ În același sens, M.Udroiu, *Sinteze de Procedură penală Partea Specială*, ediția a 3-a revizuită și adăugită, Ed. C.H.Beck, București, 2022, p.200.

⁸ N. Volonciu (coord.), *op. cit.*, p. 949.

Nu în ultimul rând, se impun câteva precizări în legătură cu relația juridică dintre prescripția răspunderii penale și suspendarea/reluarea urmăririi penale.

Potrivit art. 156 alin. (1) C.pen., cursul termenului prescripției răspunderii penale este suspendat pe timpul cât o dispoziție legală sau o împrejurare de neprevăzut ori de neînlăturat împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale sau continuarea procesului penal. Suspendarea urmăririi penale are efectul de a suspenda cursul termenului de prescripție a răspunderii penale, deoarece inactivitatea organului de urmărire penală este determinată de situația suspectului sau inculpatului, care împiedică continuarea urmăririi față de acesta.

Conform art. 156 alin. (2) C.pen., prescripția își reia cursul din ziua în care a încetat cauza de suspendare. Prin urmare, cursul prescripției răspunderii penale este reluat *ope legis*, din ziua în care încetează cauza de suspendare, neavând relevanță data la care este emisă ordonanța procurorului de reluare a urmăririi penale.

IV. Reluarea urmăririi penale în ipoteza restituirii cauzei de către judecătorul de cameră preliminară

Potrivit art. 332 alin. (1) lit. b) C.proc.pen., urmărirea penală este reluată în caz de restituire a cauzei de către judecătorul de cameră preliminară.

Acest caz de reluare a urmăririi penale este subsecvent controlului efectuat de judecătorul de cameră preliminară, constând în verificarea legalității sesizării instanței, precum și în verificarea legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

Potrivit art. 346 alin. (3) C.proc.pen., judecătorul de cameră preliminară restituie cauza la parchet dacă:

- a) rechizitoriul este neregularitar întocmit, iar neregularitatea nu a fost remediată de procuror în termenul prevăzut la art. 345 [alin. \(3\)](#), dacă neregularitatea atrage imposibilitatea stabilirii obiectului sau limitelor judecății;
- b) a exclus toate probele administrate în cursul urmăririi penale;
- c) procurorul solicită restituirea cauzei, în condițiile art. 345 [alin. \(3\)](#), ori nu răspunde în termenul prevăzut de aceleași dispoziții.

Comparând dispozițiile de mai sus cu prevederile care statuează asupra acestui caz de reluare a urmăririi penale, se poate observa o necorelare legislativă. Astfel, art. 334 alin. (1) și (2) C.proc.pen. fac trimitere numai la două cazuri de restituire a cauzei la parchet, respectiv la cele prevăzute de art. 346 alin. (3) lit. a) și b) C.proc.pen.

Pentru identitate de rațiune, acest caz de reluare a urmăririi penale este aplicabil și în situația în care restituirea cauzei se realizează la cererea parchetului sau ca urmare a rămânerii în pasivitate, conform art. 346 alin. (3) lit.c) C.proc.pen.⁹.

Potrivit art. 334 alin. (2) C.proc.pen., în cazul în care hotărârea de restituire a cauzei la parchet se întemeiază pe neregularitatea rechizitoriului, reluarea se dispune de către conducătorul parchetului ori procurorul ierarhic superior prevăzut de lege, numai atunci când constată că pentru remedierea neregularității este necesară efectuarea unor acte de urmărire penală. Așadar, dacă remedierea neregularităților se poate realiza fără a fi necesară efectuarea unor acte de urmărire penală, nu suntem în ipoteza unui caz de reluare a urmăririi penale.

Însă, cel mai frecvent, așa cum riguros s-a apreciat în doctrină¹⁰, neregularitățile rechizitoriului nu sunt determinate de o redactare defectuoasă a acestuia, cât mai degrabă acestea au ca izvor anumite lacune în efectuarea urmăririi penale, precum investigarea incompletă a faptelor, neconcordanța între diferitele acte care marchează evoluția urmăririi penale etc. În aceste situații, pentru remedierea neregularităților este necesară efectuarea unor acte de urmărire penală, fiind într-o ipoteză de reluare a urmăririi penale. Competența funcțională de a dispune asupra reluării urmăririi penale nu aparține procurorului de caz, ci procurorului ierarhic superior, astfel cum stabilește în mod expres art. 334 alin. (2) C.proc.pen. În absența unei ordonanțe de reluare a urmăririi, emisă conform legii, actele de urmărire penală subsecvente ar fi efectuate în afara unui cadru procesual, fiind astfel lovite de nulitate absolută.

În ceea ce privește cazul de restituire a cauzei la parchet ca urmare a excluderii tuturor probelor administrate în cursul urmăririi penale, se impun următoarele

⁹ În acest sens, I. Neagu și M. Damaschin, *Tratat de Procedură Penală – Partea specială*, ediția a II-a, Ed. Universul Juridic, București, 2018, p. 115.

¹⁰ Mihail Udroi (coord.), *Codul de procedură penală – comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2020, p. 1772.

precizări. În literatura de specialitate¹¹, dar și în practica organelor judiciare, s-a exprimat opinia conform căreia, dispozițiile judecătorului de cameră preliminară sunt strict de restituire a cauzei, și nu de reluare a urmăririi penale, fiind nevoie de un act procesual și procedural distinct în acest sens din partea procurorului, în acord cu principiul separației funcțiilor judiciare. Nu pot fi de acord cu o astfel de orientare, având în vedere modul de redactare a dispozițiilor art. 334 alin. (1) C.proc.pen. Astfel, prin sintagma „urmărirea penală este reluată atunci când [...]”, legiuitorul a subliniat faptul că, într-o astfel de procedură, procurorul nu are un drept de opțiune între a dispune sau nu reluarea urmăririi penale, hotărârea judecătorului de cameră preliminară fiind obligatorie.

În această situație, urmărirea penală este reluată ca efect direct al încheierii de restituire a judecătorului de cameră preliminară, nefiind necesară emiterea unei ordonanțe de către procuror¹². Și în doctrina mai veche¹³ s-a arătat faptul că organul de urmărire penală nu trebuie să emită o ordonanță de reluare, ci el procedează la refacerea actelor de urmărire în mod direct, pe baza hotărârii judecătorești. Așadar, chiar și în lipsa unei ordonanțe de reluare, actele de urmărire penală efectuate nu sunt lovite de nulitate absolută, existând un cadru procesual reconfigurat ca urmare a încheierii judecătorului de cameră preliminară.

În legătură cu cel de-al treilea caz de restituire a cauzei de către judecătorul de cameră preliminară, cel generat de solicitarea sau pasivitatea parchetului conform art. 346 alin. (3) lit. c) C.proc.pen., am arătat anterior că, deși există o necorelare legislativă, și în această ipoteză ne aflăm în prezența unui caz de reluare a urmăririi penale. De această dată, spre deosebire de ipoteza anterioară, pentru ca reluarea urmăririi să fie conformă, este necesară emiterea unei ordonanțe de reluare de către procurorul de caz¹⁴. În caz contrar, actele de urmărire efectuate ulterior reluării investigației vor fi lovite de nulitate absolută, fiind realizate în afara unui cadru procesual.

¹¹ N. Volonciu (coord.), *op.cit.*, p. 950. În același sens, A. Boroi și G. Neguț, *Drept procesual penal*, Ed. Hamangiu, București, 2020, p. 493.

¹² În același sens, M.Udroiu, *op.cit.*, p.202.

¹³ V.Dongoroz și alții, *op.cit.*, p. 84.

¹⁴ În același sens, Ion Neagu și Mircea Damaschin, *op.cit.*, p. 116.

În finalul acestei secțiuni, se impun câteva precizări în legătură cu situația măsurilor preventive după restituirea cauzei de către judecătorul de cameră preliminară. Atât decizia ICCJ nr. 7/2011, cât și decizia ICCJ nr. 65/2007, își păstrează valabilitatea¹⁵. Așadar, în situația restituirii cauzei, dacă inculpatul este arestat și instanța menține arestarea preventivă, termenul de 30 de zile curge de la rămânerea definitivă a hotărârii instanței prin care s-a dispus restituirea cauzei la parchet în vederea refacerii urmăririi penale, și nu de la pronunțarea hotărârii instanței de fond. Totodată, în situația restituirii cauzei la parchet pentru refacerea urmăririi penale, durata maximă a arestării preventive nu poate depăși 180 de zile, calculată prin adăugarea tuturor perioadelor anterioare din cursul urmăririi penale și ulterioare restituirii cauzei la procuror.

V. Reluarea în caz de redeschidere a urmăririi penale

Noțiunea de redeschidere a urmăririi penale are un conținut mai restrâns decât noțiunea de reluare a urmăririi penale¹⁶. Redeschiderea este numai una dintre formele sub care se poate manifesta reluarea urmăririi penale, între cele două noțiuni existând o relație de la parte la întreg.

Redeschiderea urmăririi penale intervine atunci când procesul penal a fost finalizat printr-o soluție de renunțare la urmărirea penală sau clasare, iar aceste soluții au fost desființate fie de procurorul de caz, fie ca urmare a controlului exercitat de procurorul ierarhic superior ori de judecătorul de cameră preliminară.

Așadar, redeschiderea urmăririi penale poate fi analizată pe două paliere principale, care se pot divide la rândul lor, după cum urmează:

a) redeschiderea urmăririi penale ca urmare a desființării soluției de renunțare la urmărirea penală:

a1) revocarea soluției de renunțare la urmărirea penală de către procurorul de caz;

a2) infirmarea soluției de renunțare la urmărirea penală de către procurorul ierarhic superior;

¹⁵ N. Volonciu (coord.), *op.cit.*, p. 951.

¹⁶ I. Neagu, *Drept procesual penal*, Ed. Global Lex, București, 2002, p. 562.

a3) desființarea soluției de renunțare la urmărirea penală de către judecătorul de cameră preliminară.

b) redeschiderea urmăririi penale ca urmare a desființării soluției de clasare:

b1) revocarea soluției de clasare de către procurorul de caz;

b2) infirmarea soluției de clasare de către procurorul ierarhic superior;

b3) desființarea soluției de clasare de către judecătorul de cameră preliminară.

a1) Potrivit art. 318 alin. (6) C.proc.pen., în cazul dispunerii unei soluții de renunțare la urmărirea penală, procurorul poate dispune, după consultarea suspectului sau a inculpatului, ca acesta să îndeplinească una sau mai multe dintre următoarele obligații:

- să înlăture consecințele faptei penale sau să repare paguba produsă ori să convină cu partea civilă o modalitate de reparare a acesteia;
- să ceară public scuze persoanei vătămate;
- să presteze o muncă neremunerată în folosul comunității, pe o perioadă cuprinsă între 30 și 60 de zile, în afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, persoana nu poate presta această muncă;
- să frecventeze un program de consiliere.

Termenul până la care obligațiile urmează a fi îndeplinite nu poate fi mai mare de 6 luni sau de 9 luni pentru obligații asumate prin acord de mediere încheiat cu partea civilă. Sarcina de a face dovada îndeplinirii obligațiilor sau prezentarea motivelor de neîndeplinire a acestora revine suspectului ori inculpatului.

În cazul neîndeplinirii cu rea-credință a obligațiilor în termen, procurorul revocă ordonanța. Având în vedere dispoziția imperativă a legii, revocarea ordonanței este obligatorie, procurorul neavând marjă de apreciere.

Potrivit art. 335 alin. (3) C.proc.pen., când constată că suspectul sau inculpatul nu și-a îndeplinit cu rea-credință obligațiile stabilite conform art. 318 [alin. \(6\)](#), procurorul revocă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale.

Așadar, nu este suficient să se constate neîndeplinirea obligațiilor de către suspect sau inculpat, fiind necesară stabilirea relei-credințe a acestuia.

Constatând îndeplinirea condițiilor pentru revocarea ordonanței de renunțare la urmărirea penală, procurorul de caz va dispune prin ordonanță reluarea urmăririi penale. În caz contrar, actele de urmărire penală subsecvente vor fi efectuate în afara unui cadru procesual, fiind lovite de nulitate absolută.

Ordonanța de redeschidere a urmăririi penale va fi supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară.

a2) Potrivit art. 318 alin. (10) C.proc.pen., ordonanța prin care s-a dispus renunțarea la urmărirea penală este verificată sub aspectul legalității și temeiniciei de procurorul ierarhic superior.

Așadar, procurorul ierarhic superior poate constata, în cadrul controlului exercitat din oficiu, că nu erau îndeplinite condițiile pentru dispunerea soluției de renunțare la urmărirea penală [de exemplu, nu era îndeplinită condiția privind limita de pedeapsă de 7 ani închisoare prevăzută de art. 318 alin. (1) C.proc.pen.].

Într-o asemenea situație, procurorul ierarhic superior va infirma ordonanța de renunțare și va dispune redeschiderea urmăririi penale. În absența unei ordonanțe de redeschidere, actele de urmărire penală subsecvente vor fi efectuate în afara unui cadru procesual, fiind lovite de nulitate absolută.

Potrivit art. 318 alin. (12) C.proc.pen., ordonanța de renunțare la urmărire penală va fi comunicată persoanelor interesate ulterior verificării de către procurorul ierarhic superior. În aceste condiții, infirmarea soluției de renunțare la urmărirea penală va avea loc, fără excepție, înaintea comunicării ordonanței de renunțare, fiind astfel incident art. 335 alin.(6) C.proc.pen., conform căruia, dacă procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluția infirmă soluția de netrimitere în judecată și dispune redeschiderea urmăririi penale, anterior comunicării ordonanței care cuprinde această soluție, redeschiderea urmăririi penale nu este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară.

Prin urmare, redeschiderea urmăririi penale, dispusă de procurorul ierarhic superior ca urmare a infirmării soluției de renunțare la urmărirea penală, nu este supusă controlului judecătoresc.

a3) Potrivit art. 318 alin. (12) C.proc.pen., ordonanța prin care s-a dispus renunțarea la urmărirea penală se transmite, spre confirmare, în termen de 10 zile

de la data la care a fost emisă, judecătorului de cameră preliminară de la instanța căreia i-ar reveni, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță.

În cazul în care respinge cererea de confirmare, judecătorul de cameră preliminară desființează soluția de renunțare la urmărire penală și trimite cauza la procuror pentru a începe sau a completa urmărirea penală ori, după caz, pentru a pune în mișcare acțiunea penală și a completa urmărirea penală.

În acest caz, astfel cum s-a arătat în doctrină¹⁷, reluarea urmăririi penale se produce ca efect direct al soluției cuprinse în încheierea judecătorului de cameră preliminară, nefiind necesară emiterea unei ordonanțe de către procuror, acesta neavând competența de a evalua necesitatea reluării urmăririi penale, dispozițiile judecătorului de cameră preliminară fiind obligatorii.

b1) Un alt caz de redeschidere a urmăririi penale este prevăzut de art. 335 alin. (2) C.proc.pen, care stabilește că, atunci când au apărut fapte sau împrejurări noi din care rezultă că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia clasarea, procurorul revocă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale.

De exemplu: s-a dispus clasarea pentru lipsa plângerii prealabile și ulterior plângerea intervine și se constată ca este introdusă în termen; s-a dispus clasarea pentru autoritate de lucru judecat și ulterior hotărârea respectivă a fost desființată ca urmare a exercitării unei căi extraordinare de atac¹⁸.

Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate¹⁹, nu este nevoie ca faptele sau împrejurările noi să ia ființă după soluția de clasare, acestea pot fi anterioare sau ulterioare soluției, ceea ce este esențial în cazul celor anterioare este ca ele să nu fi fost cunoscute de procuror la momentul dispunerii soluției.

Competența funcțională de a dispune redeschiderea urmăririi penale în acest caz aparține procurorului care a dispus soluția inițială, și nu procurorului ierarhic superior. Astfel, revocarea intervine pentru motive necunoscute inițial și se dispune de procurorul de caz, în timp ce infirmarea se dispune de către procurorul ierarhic

¹⁷ M.Udroiu, *op.cit.*, p.205. În sens contrar, N. Volonciu (coord.), *op.cit.*, p. 955.

¹⁸ V.Dongoroz și alții, *op.cit.*, p. 88.

¹⁹ Alexandru Boroș și Gina Neguț, *op.cit.*, p. 494.

superior și presupune constatarea unei deficiențe în activitatea procurorului de caz, care a emis o soluție greșită în raport cu actele cauzei sau care nu a efectuat toate actele de urmărire penală necesare²⁰.

O problemă care a apărut în practica organelor judiciare²¹ a fost diferențierea dintre cererile de redeschidere a urmăririi pentru fapte noi și plângerile împotriva soluției de clasare.

Folosirea de către petiționar în plângerea împotriva soluției de clasare a termenului de „redeschidere” sau existența unor plângeri repetate nu are semnificația unor cereri de redeschidere a procesului penal, dacă în cuprinsul lor nu se arată fapte sau împrejurări noi, necunoscute/neinvestigate la momentul emiterii soluției de clasare.

Procurorul are obligația de a califica juridic o astfel de cerere, consecințele fiind importante, cel puțin din perspectiva competenței de soluționare și din perspectiva căilor de atac disponibile.

Astfel, plângerea împotriva soluției de clasare se soluționează, într-o primă etapă, de către procurorul ierarhic superior, iar ordonanța emisă de acesta din urmă va putea fi atacată cu plângere la judecătorul de cameră preliminară, conform art. 341 C.proc.pen.

Pe de altă parte, o veritabilă cerere de redeschidere a urmăririi penale pentru fapte noi este de competența procurorului de caz. Ordonanța de respingere a unei astfel de cereri poate fi atacată numai cu plângere la procurorul ierarhic superior, conform art. 339 C.proc.pen., o eventuală plângere adresată judecătorului de cameră preliminară fiind inadmisibilă.

În finalul analizei acestui caz de redeschidere, menționez că este obligatorie parcurgerea procedurii de confirmare în fața judecătorului de cameră preliminară, indiferent dacă soluția inițială a fost sau nu comunicată părților interesate, întrucât

²⁰ Mihail Udroui (coord.), *op.cit.*, p. 1774.

²¹ A se vedea Minuta întâlnirii procurorilor șefi de secție din cadrul Parchetului de pe lângă ICCJ, Direcției Naționale Anticorupție, Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism și al parchetelor de pe lângă curțile de apel - București, 9-10 martie 2020, p. 69, disponibilă pe site-ul www.inm-lex.ro.

excepția prevăzută de art. 335 alin. (6) C.proc.pen. are în vedere cazul de redeschidere în urma controlului efectuat de procurorul ierarhic superior.

b2) Un alt caz de redeschidere a urmăririi penale este prevăzut de art. 335 alin. (1) C.proc.pen.. Potrivit acestei norme legale, dacă procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluția constată, ulterior, că nu a existat împrejurarea pe care se întemeia clasarea, infirmă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale.

De exemplu: s-a dispus clasarea pentru că fapta a fost amnistiată și ulterior se constată faptul că inculpatul nu putea beneficia de amnistie, fiind recidivist; s-a dispus clasarea pentru împlinirea prescripției răspunderii penale și ulterior se constată că termenul de prescripție fusese întrerupt²².

Prin decizia ICCJ nr. 27/2015 s-a stabilit faptul că redeschiderea urmăririi penale prevăzută de art. 335 din C.proc.pen. este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară, atât în urma infirmării soluției procurorului de către procurorul ierarhic superior în procedura prevăzută de art. 336 și următoarele din C.proc.pen., cât și în cazul infirmării dispuse din oficiu.

Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate²³, controlul are în vedere toate aspectele de legalitate sau, după caz, de temeinicie a soluției și vizează, prin ipoteză, împrejurările pe care le-a avut sau ar fi trebuit să le aibă în vedere procurorul de caz și modul în care dispozițiile legale au fost aplicate acestor împrejurări.

Totodată, deși art. 335 alin. (1) C.proc.pen. utilizează termenul „ulterior”, în realitate, infirmarea nu se poate dispune pentru împrejurări apărute sau aflate ulterior soluției, întrucât, infirmarea presupune constatarea unei deficiențe în activitatea procurorului de caz, care a emis o soluție greșită în raport cu actele cauzei. În esență, valabilitatea oricărui act juridic nu se poate analiza decât prin raportare la elementele și împrejurările existente la momentul încheierii respectivului act.

În ipoteza acestui caz de redeschidere, procurorul ierarhic superior va dispune atât infirmarea soluției procurorului de caz, cât și redeschiderea urmăririi penale. În

²² V.Dongoroz și alții, *op.cit.*, p. 88.

²³ Mihail Udrouiu (coord.), *op.cit.*, p. 1774.

absența unei ordonanțe de redeschidere, actele subsecvente vor fi lovite de nulitate absolută, fiind efectuate în afara unui cadru procesual.

În ceea ce privește procedura de confirmare judecătorească, potrivit art. 335 alin. (6) C.proc.pen., dacă procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluția infirmă soluția de netrimitere în judecată și dispune redeschiderea urmăririi penale, anterior comunicării ordonanței care cuprinde această soluție, redeschiderea urmăririi penale nu este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară. Această dispoziție legală care lasă la aprecierea parchetului modul în care va fi aplicată procedura a fost, pe bună dreptate, criticată în literatura de specialitate²⁴.

b3) Ultimul caz de redeschidere a urmăririi penale este prevăzut de art. 335 alin. (5) C.proc.pen. Așadar, în cazul în care s-a dispus clasarea, redeschiderea urmăririi penale are loc și atunci când judecătorul de cameră preliminară a admis plângerea împotriva soluției și a trimis cauza la procuror în vederea completării urmăririi penale, în temeiul art. 341 alin. (6) lit. b) și alin. (7) pct.2 lit. b) C.proc.pen.

În acest caz, reluarea urmăririi penale se produce ca efect direct al încheierii judecătorului de cameră preliminară, nefiind necesară emiterea unei noi ordonanțe de către procuror prin care să se dispună reluarea urmăririi penale²⁵.

VI. Procedura de confirmare judiciară a redeschiderii urmăririi penale

Spre deosebire de reglementarea anterioară, redeschiderea urmăririi penale nu mai constituie o prerogativă exclusivă a procurorului, fiind instituită o procedură de confirmare judiciară.

Astfel cum s-a arătat în doctrină²⁶, instituirea unui control judiciar *a posteriori* constituie una dintre garanțiile prin care se asigură realizarea deplină atât a dreptului la un proces echitabil prevăzut de art. 6 CEDO, prin apărarea securității juridice și a încrederii în actul de justiție, cât și a principiului legalității prin asigurarea autorității judecătorești a hotărârilor definitive.

²⁴ A se vedea N. Volonciu (coord.), *op.cit.*, p. 956.

²⁵ În acest sens, M.Udroiu, *op.cit.*, p.205. În sens contrar, N. Volonciu (coord.), *op.cit.*, p. 954.

²⁶ M.Udroiu, *op.cit.*, p.212.

Potrivit art. 335 alin. (4) și (4¹) C.proc.pen., redeschiderea urmăririi penale este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară, în termen de cel mult 3 zile, sub sancțiunea nulității. Judecătorul de cameră preliminară hotărăște prin încheiere motivată, în camera de consiliu, cu citarea suspectului sau, după caz, a inculpatului și cu participarea procurorului, asupra legalității și temeiniciei ordonanței prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale. Neprezentarea persoanelor legal citate nu împiedică soluționarea cererii de confirmare. Judecătorul de cameră preliminară, soluționând cererea de confirmare, verifică legalitatea și temeinicia ordonanței prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror înscrisuri noi prezentate.

Termenul de 3 zile este unul de decădere, nerespectarea sa fiind sancționată cu nulitatea absolută, vătămarea fiind prezumată absolut și considerată *ope legis* ca fiind iremediabilă²⁷. Termenul vizează exclusiv sesizarea de către procuror a judecătorului de cameră preliminară, nu soluționarea propriu-zisă a cererii de confirmare.

Judecătorul de cameră preliminară va efectua un control integral asupra motivelor care stau la baza redeschiderii. Când redeschiderea s-a dispus pentru fapte noi, verificarea poartă inclusiv asupra modului în care probele ulterioare sunt administrate și asupra aptitudinii acestora de a repune în discuție soluția de clasare.

În acord cu opinia exprimată în literatura de specialitate²⁸, dacă de la emiterea ordonanței de redeschidere și până la sesizarea judecătorului de cameră preliminară este nevoie de obținerea unor probe în regim de urgență, acestea pot face, de asemenea, obiectul aceleiași confirmări a judecătorului.

Judecătorul de cameră preliminară hotărăște prin încheiere definitivă, în camera de consiliu, cu citarea suspectului sau, după caz, a inculpatului și cu participarea procurorului.

²⁷ Ibid., p. 211.

²⁸ N. Volonciu (coord.), *op.cit.*, p. 957.

VII. Concluzii

Reluarea urmăririi penale rămâne o instituție procesual penală care continuă să genereze dificultăți și ample dezbateri în practica organelor judiciare.

Am arătat în cuprinsul prezentului studiu principalele probleme de practică neunitară ce s-au ivit în activitatea organelor judiciare și am prezentat argumente pro și contra diferitelor orientări jurisprudențiale.

Justa aplicare a dispozițiilor privind reluarea urmăririi penale se poate realiza numai prin interpretarea lor corectă, utilizând mecanismele comune de interpretare în drept, în special principiul interpretării sistematice a normelor juridice, unele prin altele, acestea fiind în strânsă legătură. Ca în orice alt domeniu juridic, interpretarea trebuie să țină cont atât de litera legii, cât și de spiritul reglementării, o abordare excesiv de rigidă putând conduce la imposibilitatea aplicării propriu-zise a dispozițiilor privind reluarea urmăririi penale, existând riscul ca această instituție procesual penală să fie deturnată de la scopul pentru care a fost instituită.